

ZOOGDIEREN TUSSEN WET EN BESCHERMING

Verslag van het minisymposium

Op 25 oktober 2001 organiseerde de VZZ het minisymposium 'Zoogdieren tussen Wet en Bescherming'. Doel was om samen met provinciale ambtenaren te bezien welke mogelijkheden de Flora- en faunawet, en andere instrumenten, bieden voor het beschermen van zoogdieren. Naar verwachting treedt per 1 april de Flora- en faunawet in werking. Naast het systeem van vrijstellingen en ontheffingen biedt de wet ook een aantal actieve instrumenten voor de bescherming van onze fauna, zoals de Beschermde Leefomgeving en het opstellen van soortbeschermingsplannen. Provincies krijgen meer bevoegdheden voor invulling en toepassing van de Flora- en faunawet. Op het minisymposium hebben vijf sprekers vanuit hun specifieke deskundigheid wensen voor of concrete voorbeelden van beschermingsplannen gepresenteerd. Vervolgens werd in drie workshops gediscussieerd over praktische kansen en problemen van de nieuwe wetgeving op provinciaal niveau. Hieronder volgt een kort verslag. Een uitgebreid verslag van het minisymposium zal binnenkort worden gepubliceerd in een VZZ-mededeling die te koop zal zijn in de VZZ-winkel.

Eerst presenteerde Herman Limpens van de VZZ het concept van het beschermde vleermuisleefgebied. Tot nu toe bestond de beschermingsstatus van vleermuizen uit het beschermen van winterverblijven en de klachtenafhandeling. Vleermuizen gebruiken echter in de loop van de seizoenen (kraamtijd, paartijd, trek en overwintering) een netwerk van leefomgevingen, verblijfplaatsen, vliegroutes door het landschap en (kern)jachtgebieden, dat afhankelijk van de soort enkele tientallen tot vele honderden vierkante kilometers omvat. Zo'n complex leefgebied kan alleen effectief beschermd worden als het gehele netwerk in kaart gebracht en beschermd wordt. Het is dus van groot belang niet alleen individuele winterverblijven, holle bomen of een beekloop te beschermen, maar om actief gebruik te

maken van de mogelijkheden die de nieuwe Flora- en faunawet biedt. Omdat de vleermuis-netwerken vervlochten zijn met alle menselijke netwerken in het landschap, zal het vooral gaan om combinatie van functies.

Hans Hollander van de Provincie Noord-Brabant gaf een overzicht van het instrument Beschermde Leefomgeving (BLO) dat geïntroduceerd is in de Flora- en faunawet. De BLO heeft tot doel kleine afzonderlijke elementen veilig te stellen die van wezenlijke betekenis zijn als leefomgeving van een soort, zoals een houtwal, poel of gebouw. Daarnaast kunnen ook kleine verbindende elementen tussen populaties (stapstenen, corridors) worden beschermd. De aanwijzing tot BLO zorgt hierbij voor een extra verankering van de soortenbescherming op landschapselement- c.q. locatieniveau. Vrijwel alle provincies hebben een voorkeur voor bescherming op basis van vrijwilligheid en geven aan het instrument pas in te zetten indien andere mogelijkheden voor het effectief beschermen van de soort op de betreffende locatie ontbreken of andere instrumenten niet of niet tijdig ingezet kunnen worden.

Sim Broekhuizen van Alterra presenteerde de stand van zaken omtrent status, ecologie en beheer van de boom-marter. Analyse van in het verkeer gesneuvelde boommarters leert dat er drie gebieden zijn waar regelmatig voortplanting plaatsvindt: de Drents-Friese Wouden, de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. De populatie van de Drents-Friese Wouden is betrekkelijk klein en lijkt op zichzelf te staan, maar schijnt nog wel vitaal. Die van de Utrechtse Heuvelrug lijkt kwetsbaar en op den duur alleen te kunnen voortbestaan bij de gratie van immigratie vanuit de Veluwe. De populatie op de Veluwe lijkt thans nog de enige die ook op lange termijn levenskrachtig is, maar het verlies door verkeersslachtoffers is erg groot. De verschillen in status van de diverse populaties vragen om verschillende accenten in het beheer, variërend van ver-

grotting van de bosgebieden en het verhogen van de samenhang tussen de afzonderlijke bossen tot het treffen van mitigerende maatregelen om verkeerssterfte te voorkomen.

Theo Dikker van de Provincie Gelderland presenteerde het actieplan vleermuizen in Gelderland, dat is opgesteld ten behoeve van een actief vleermuisbeschermingsbeleid. Het plan geeft inzicht in voorkomen en verspreiding van vleermuizen en in knelpunten en bedreigingen, waarbij mogelijke oplossingen en kansen zijn aangegeven. Het actieplan wordt geïmplementeerd in het gebiedsgerichte en sectorale beleid van de provincie, waarbij gestuurd wordt middels stimulering, subsidiëring en handhaving. Toepassing van aanwijzing als Beschermd Leefomgeving is hierbij te overwegen als veiligstelling van vleermuisverblijven anderszins niet lukt of tekortschiet. Verder wordt momenteel een vleermuisbeschermingsnetwerk opgezet en worden kolonies en jachtgebieden van onder andere franjestaart en meervleermuis gericht geïnventariseerd. Maurice La Haye van de VZZ gaf tenslotte een overzicht van status, ecologie en bescherming van de noordse woelmuis. Dit is een karakteristieke bewoner van moerasgebieden in het westen en noorden van ons land. Wegenaanleg, verdroging, aanleg van jachthavens en vernietiging van habitat (rietvegetaties) zorgen al jaren voor een gestage achteruitgang. Ondanks zware bescherming door de Natuurbeschermingswet en de Habitatrichtlijn gaat het nog steeds slecht met deze soort. Alleen een landelijke aanpak van de problematiek kan deze soort behoeden voor uitsterven. Momenteel wordt een beschermingsplan voor de noordse woelmuis opgesteld.

Na de lezingen zijn drie workshops gehouden waarin gediscussieerd werd over nut en noodzaak van het inzetten van het instrument Beschermd Leefomgeving, over de link tussen onderzoek en effectieve soortbescherming en over de implementatie van de Habitatrichtlijn voor soortbescherming. Na afloop van de workshops zijn de resultaten plenair gepresenteerd. Uit het minisymposium komt naar voren dat er nog veel onduidelijkheid bestaat bij provincies en gemeenten over de uitvoering van de Habitatrichtlijn. Bescherming van soorten binnen de Habitatrichtlijn wordt hierbij conserverend opgevat,

zodat achteruitgang van gebieden door autonome ontwikkelingen moeilijk te keren is en natuurontwikkeling of herstel juist moeilijk te realiseren is. Bij toetsing van de Habitatrichtlijn is onvoldoende ecologische kennis aanwezig om dit goed uit te voeren. Een aanvullend probleem hierbij is dat aansturing over de invulling van onderzoek vaak subjectief gebeurt zonder een planmatige aanpak.

Bescherming dient uit te gaan van een actieve aanpak via draagvlakvergroting, stimulering en voorlichting. De Beschermd Leefomgeving kan hierbij alleen ingezet worden in noodsituaties ten behoeve van de noodzakelijke handhaving en om duidelijkheid te scheppen ten aanzien van de beschermingsstatus van een locatie of landschapselement.

Cover van het Gelderse vleermuisrapport.